

Gwybodachyd o'r hysbysu yn werthfawr
yn awr Angeu.

Ynys Gwadi ei wirio mewn Nozys
1766

P R E G E T H.

BREGETHWYD Ionawr 4, 1759

ar farwolaeth y Parchedig

Mr. JAMES HERVEY.

Periglor *Weston Flavel* yn Sir *Northampton*.

Gan *W. ROMAINE*, A.M.

Gweinidlog St. Dunstons Orllewinol yn
LLUNDAIN.

A Gysfentbwyd i'r Cymraeg gan J. Thomas
yr bwn a chwanegodd chwech o Hymnau.

Cyflawnder a wared rhag Angeu. *Diar. 8. 2.*

Argraffwyd yn y Mwythig gan *Stafford Price*
Gwerthwr Llyfrau. 1759.

Yr a
Ta
w

Yr a
Ta
w

Y
ci Fa
yr o
gaeth
yn Y
ddyl
plith
ac A
Luc y
enw
hau,
fel y
disgw
gwyl
Ane
cyfur
y der
Fe ry
ddato
Simeon

Luc 11. 29, 30.

*Yr awrbon Arglwydd y gollyngi dy wâs mewn
Tangnbeddyf yn ol dy air; canys fy Wygaid a
welfant dy iechydwrïaeth.*

YN ol yr hên Brophwydoliaethau, ynghyflawnder yr amser, Duw a ddanfonodd ei Fâb. Fe a ddaeth at ei eiddo ei hun, pan yr oedd cyffredinol ddisgwyliad am ei anedigaeth. Llawer o rai cyfiawn a duwiol oedd yn *Jerusalem* y pryd hynny, yn disgwyl am ddyfodiad y prynwr yn y Cnawd, ac yn eu plith hwy y crybwyllir am hên *Simeon* ddaionus, ac *Anna* Brophwydes yn neulltuol. Mae St. *Luc* yn dywedyd, roedd Gwr yn *Jerusalem* a'i enw *Simeon*, a'i fod yn gyfiawn (wedi ei gyfiawnhau, ac yn dduwiol, yn ofni anfodloni Duw, fel y mae y gair yn y Groeg yn arwyddocau, yn disgwyl am ymwared *Israel*, yr oedd efe yn disgwyl am gnawdolieth y dwyfol ddiddanydd, drwy Anedigaeth yr hwn yr oedd yr holl Addewidion cyfurus i gael eu cyflawni a'u cadarnhau, ac y derbyniau *Israel* Duw dragywyddol ymwared. Fe ryngodd bodd i'r Arglwydd roddi neulltuol ddatecuddiad o'i ewyllys yn yr achos hwn i *Simeon* drwy yr Yspryd glân: canys yr oedd yr yspryd

yspryd glân arno, ac fe ddatcuddwyd iddo gan yr yspryd glân nad archwaetheu Angeu, hyd oni wele *Grist* yr Arglwydd yn y Cnawd. Ac fe ddaeth i'r Deml drwy gyfrwyddiad yr yspdyd, pan ei dyg Rieny y Plentyn sanctaidd *Iesu* i wneuthr iddo yn ol defod y ddeddf, yna fe ai cymerodd yn ei freichiau, ac a fendithiodd Duw iddo fyw hyd yr awr happus honno, pan y galleu gymeryd i fynu eiriau y Prophwyd, a dywedyd, Wele yma ein Duw, disgwyliafom wrtho; ac efe a'n hachub; dyma yr Arglwydd disgwyliafom wrtho, ni orfoleddwn ac a lawen chwn yn ei iechydwrieth. *Simeon* a ddisgwiliodd am weled Duw yn y Cnawd, a chan ei weled nid oedd yn chwenychu byw ddim hwy. Efe a ddymunodd ei ymddatodiad. Holl ddibenion bywyd oedd wedi cael eu hateb, ac am hynny mae yn rhoddi i fynu y beraidd weddi hon. *Yr awrbon Arglwydd y gollyngi dy wâs mewn Tangnbeddyf yn ol dy air: canys fy Llygaid a welsant dy iechydwriaeth.*

A'r geirie hyn y terfynodd un o'n Brodyr anwyl [yn awr gyda'r Arglwydd] ei yrfa. Yr oeddynt eiriau diweddaf y Parchedig Mr. *James Hervey*, yr oedd efe ers talm yn dymuno ei ddatodiad, a bod gyda Christ; canys fe a wyddde ei fod yn llawer gwell nac aros yn y cnawd, eithr fe a ddisgwyliodd amser yr Arglwydd yn amyneddgar; a phan ddaeth, yn y modd hyn a dreuthodd ddiolchgarwch ei galon, *Yr awrbon Arglwydd y gollyngi dy wâs mewn tangnbeddyf yn*

ol dy
awel
randa

Ef
perffa
Ange
gyfei
yr uf
nag
ymac
ficcrv
Frod
fel p
rhyw
graso

Y
hanw
lawer
wein
y gw
fyrio
bydd
ymda
ann
cyfio
yr an

A
llefan
A b
flawr

*ol dy chysurus a sancteiddiof air : canys fy Llygaid
a welsant dy jecbydwriaeth. Yr Arglwydd a'i gw-
randawodd ac a roddodd iddo dirion o llyngdod.*

Efe derfynodd [megis y buasai fyw] mewn
perffaith dawel a gorfoleddus dymer meddwl,
Angeu a ymddangosodd yn dyfod atto fel cenad
gyfeillgar i'w alw i ogoniant, canys yn llawen
yr ufuddhaodd i'r galwad. Nid oedd nag ofn
nag ymdrech uchenaidd na gruddfan, eithr fe
ymadawodd mewn heddwch, ac mewn llawn
ficcrrwydd ffydd. Oh na bai i chwi a minne
Frodyr allu byw felly, drwy ffydd Mab Duw,
fel pan ddelom i farw, y gallom arfer yr un-
rhyw weddi, a derbyn gan yr Arglwydd yr un
grasol attebiad.

Y cyfurus eiriau diweddaſ hyn o eneu ein
hanwyl Frawd, a weithiodd argraph mawr ar
llawer o'i gydnabyddiaeth, canys fe a'u har-
weiniwyd i ystyried hwy yn fwy manwl nag f'alle
y gwneuthent erioed or blaen, ac amryw a fy-
fyriodd arnynt gyda chysur mawr. I'r diben y
byddo i eraill wneuthur felly, ac fel y bo ei
ymdatodiad cyfurus ef yn foddion i ddeffroi ac
annog llawer i ymofyn am farw marwolaeth y
cyfion, a bod eu diwedd fel ei diwedd yntef,
yr arfaethais dreuthu ar y geiriau y dydd hwn.

A bydded i'r unrhyw ysbryd drwy ba un y
llefardodd *Simeon* hwynt fod yn eich calonnau oll.
A bydded iddo ddysgu i chwi eu gwir a'u cy-
flawn
ystyr

yfstyr, ac yn amser da Duw, roddi i chwi gyfurus brofiad o' honynt. A than ei gyfarwyddyd ef yr yfstyriwn,

Yn gyntaf, Pan welodd *Simeon* jechydwrieth Duw, ei fod wedi ei barodtoi i'w ymddatodiad.

Yn ail, Ei fod gan hynny yn ei ddymuned, ac yn gweddio am dano, ac

Yn drydydd, Ei fod mewn disgwiliad y cae efe ymado mewn tangnheddyf yn ol gair Duw yr hwn oedd wedi ei gyflawni iddo ef. A than bob un o'r pennau neulltuol hyn y lletaraf am brofiad ein hanwyl Frawd.

Yn gyntaf, fe a gafodd *Simeon* ddatcuddiad drwy yr yspryd glan nad archwaethe angeu hyd oni wele Grist yr Arglwydd. A phan ddyg ei Rieni y Plentyn Iesu i'r Deml, fe a gyfarwyddwyd i fyned ac i dderbyn y *Messia* addawedig, a chan ei gymeryd yn ei freichiau, efe a fedithiodd Dduw ac a ddywedodd, *Yr awr hon Arglwydd y gollyngi dy wās mewn tangnheddyf yn ol dy air : canys fy llygaid a welsant dy jechydwrieth.* Mae yn amlwg iddo lefaru y geiriau hyn yn eu hystyr llythrenol, iddo weled yr Iesu a Llygaid ei Gorph, ond nid allaseu hynny fod yn achos mawr o orfoledd iddo, oni buafau iddo ei weled or blaen ryw fodd arall ; canys torfeudd a'i gwelsant ef a'u llygaid corphorol, tra yr ydoedd ar y Ddaear, y rhai na fuant ddim gwell er y golwg hynny ; a thorfeudd a'i gwelant yn ol hyn yn ei gorph ogoneddus, ond fe fydd i'w gwarth a'u

a'u gwradwydd tragwyddol. Mae mât arall
ar olwg at ba un y cyfarwyddodd ein heglwys
chwi yn y prydnhawn hwn, pan y cymerodd
Pob un o honoch i fyni y geiriau ac y dyweda-
foch, canys fy llygaid a welant dy jechydwaith.
Os gwydddech pa beth yr oeddych yn ei ddywe-
dych; a dywedych y gwir fel ac yr oedd genych
brofiad o hono; yr oeddych yn meddwl eich
bod wedi gweled jechydwrieth Duw drwy ffydd
yn ol yr hyn a ddywedir am *Fofes*, mai drwy
ffydd y gwelodd ef yr hwn oedd anweledig.
Heb. 11, 27.

Fe welodd a golwg ei Enaid yr hwn oedd an-
weledig i olwg ei Gorph : Canys mae golwg ir
Enaid cystal ac ir Corph, Eithr mae pechod we-
di eu dallu hwy; y maent wedi ei dwyn ir fath
gyflwr ac y mae llygaid y corph pan na welant
ddim. Felly dywedir am yr Enaid yn yr yf-
grythur, ei fod mewn tywyllwch, a dallineb
hyd oni bo i Olgw y deall gael ei Oleuo.
Nid allant ganfod dim ysprydol Wrthddry-
cheu, hyd oni thywyno Haul y Cyfiawnder
arnynt hwy; na phan y tywyno, y gallant we-
led dim prydferthwch yn y gwrthddrycheu
hynny; hyd onid allont weithredu ffydd arnynt
hwy; canys mae llygad ffydd nid yn unig yn
canfod y gwrthddrych, Eithr hefyd yn gwa-
haniaethu ai yn priodoli ei ran ei hun ynddo.
Mae ffydd yn cadw holl Synhwyreu yr Enaid
mewn actïac ymarferiad ar y gwir wrthrych ac
y mae pob un yn ei ganfod; yma y maer lly-
gad

gad ffydd wedi ei ofod ar y jechydwrieth, nid yn Edrych arno fel bendith yn perthyn i eraill Eithr hefyd yn ei gymhwyso atto ei hun. Fy llygaid a welsant dy jechydwrieth. Mae *Simon* yn crybwyll am ein jachawdwr, yn ei alw yn jechydwrieth, am fod yr holl jechydwrieth yn a thrwyddo ef. Efe yw yr awdwr ar perffeithiwr o hono. Y sylfaen fawr o hono a ofodwyd gan o-gyd Dragwyddol berfonau y byth fendigedig Drindod, cyn gosod sylfaeni y ddaear; ac ynghyflawnder yr amser ei dygwyd ymlaen gan i'n Dwyfol jachawdwr a'i jechydwrieth ef, fydd jechydwrieth Dragwyddol, Tragwyddol waredigaeth oddiwrth bob drwg, a Thragwýddol feddiant o bob daioni. Ar ddyfodiad Pechod i'r byd y datcuddiwyd fawr jechydwrieth Duw a thrwy ffydd y mwynhadd y credinwyr dan oruchwilieth yr Hên *Destament* y budd o hono.

Yn yr amser gosodedig *Jehosa* a gymerodd Gorph o gnawd, a'n *Emanuel* a safodd i fyny i wared ei bobol oddiwrth eu pechodau. Efe a gymerodd arno roi bodlonrwydd i holl ofynion y Gyfraith, a chyfiawnder. Y gyfraith, a fodlonodd efe drwy dalu iddi berffaith a dibechod ufudd-dod, yr hwn am ei fod yn ddwyfol cystal ac anianol ufudd-dod, am hynny a fawrhaodd y Gyfraith yn fwy na phe buasai holl greaduried yn y Nefoedd a'r ddaear heb erioed ei throfeddu Cyfiawnder a fodlonodd efe, drwy ddiodde ei bygythiol Boeneu. Ac yn ol ei ddioddefaint ai farwolaeth, nid oedd gan gyfiawnder ddim

yw

yw ofyn iddo mwyach : Fe a ddaeth o garchar
 y bedd a chyflawn ryddhâd. Y Bodlonrwydd
 a wnaethpwyd ir gyfraith, a chyfiawnder
 drwy ufuddod a Dioddefiadeu yr Arglwydd
 jesu yw yr hyn y mae yr yrgrythur yn ei alw *cy-
 fiawnder Duw*, o herwydd ei fod yn ddwyfol,
 anteidrol berffaith gyfiawnder wedi ei weithio
 allan gan *Jebosa* ei hun, ac mor berffaith anfei-
 drol ac y galleu *Jebosa* ei Wneuthur. Yny go-
 goneddus berffaith gyfiawnder hwn o eiddo y
 Duw-ddynjesu Grift, y cynhwysir jechydwrieth
 pechadur, Canys y mae yn cael ei dderbyn ai
 gyfiawnhau Drwyddo ef. A ffrwyth cyfiawnhad
 yw fanteiddhâd : ai wisg yw gogoneddiad, ac
 felly y mae jechydwrieth mewn amser ac yn
 nhragwyddoldeb yn unig ddependio ac yn gor-
 phwys ar gyfiawnder Duw yn y cnawd. A
 hyn yw cadarn sail athrawieth y grefydd grift-
 nogol, dros yr hyn yr oedd ein hanwyl frawd
 yn Enwog ymddiffynwr. Efe a ganfuac a bro-
 fodd ei chadarn Effeithieu, ac am hyny, yn ei
 Ymarweddiad, ai athrawieth hyn oedd ei neull-
 tuol sail ef : Mor hyfryd ! mor fuddiol y clywais
 i ef yn ymorphwys ac yn sefyll arno : Mor rhag-
 orol yr oedd ei ymddiffyn yn ei 'scrifenadeu ?
 (Darllenwch ei Theron ai Aspasio,) a phan
 gaffoch eich cwblw argyhoeddi mae Cristyw di-
 wedd y ddeddf er cyfiawnder i bob un fydd yn
 credu, ac y galloch ddywedyd drwy ffydd, yn yr
 Arglwydd y maeimi gyfiawnder ac jechydwrieth
 yna y bydd ich meddyliau gael eu sefydlu,
 mewn heddwch, a diddanwch, ac ich gwaredir
 oddiwrth

yddiwrth y peryglus gyfeiliornadeu hyny, fydd
on cael eu gosod allan yn awr ynghylch cyfi-
awnder yr Arglwydd jesu. Clod i Dduw am y
cadarn ymddefyniad, yn ei scrifenadeu ; yn-
ddynt hwy y mae Mr. *Hervey*, er yn farw,
Etto yn llefaru fawr ac anrhaethol glod ei rhy-
feddol Brynwr, ac yn prifio yn Eglur, Ein bod
yn cael ein hiechydwrrieth drwy ei gyfiawnder
ef. Yr *Emmanuel* yw'r Gwaredwr ar cyfiawn-
hawr fel y mae yn dywedyd ei hun. *Esay* 45 21
22. *Nid oes Duw onid myfi. Duw yn rhoddi cyfiawn-*
der, ac jachawdwr, nid oes onid myfi, edrychbwch
arnafi holl gyrreu'r Ddaer, fel eich achuber, canys
myfi sy Dduw ac nid oes arall. Pa fodd y gallent
gael eu hachub wrth edrych arno ef yn ddiau
nad wrth Edrych arno a llygaid eu cyrph. Ni
chyfododd gorfoledd *Simeon* oddiwrth gael Crist
yn ei freichiau ac Edrych arno ; Eithr oddi-
wrth yn gallel Edrych arno drwy weithrediad
ffydd. Efe ai hadwaeneu ei fod yn jachaw-
dwr iddo ef. Oddiyno y tarddod ei orfoledd,
ac oddiyno rhaid ich un chwithau darddu. Go-
lwg ffydd fydd yn jachau, pan fo llygad ffydd yn
cael ei gadw arwaith ar ei wir wrthddrych, sef
ar yr Arglwydd jesu, efe yw awdwr a pheffei-
thiwr y ffydd. Y weithred hon o ffydd y mae
yr Arglwydd yn ei ofyn *Edrychbwch arnofi* (ac
addewid yn canlyn) *ac achuber chwi.* y mae
jehydwrrieth yngolwg ffydd : canys y mae yn
canfod yr jesu, ac yn ei dderbyn, fel ac ei cyni-
gir yn yr scrythur, am râd gyflawn ddigonol ja-
chawdwr. A phwy bynag fydd yn oestadol a
golwg ffydd mewn ymarfer fydd barod gyda

Simeon

Simeon
wyd
yn j
ei w
wne
fod
ei w

P
laeth
Eu
y pe
gan
hyny
a gw
no,
Darl
pech
awdu
gyfra
Am l
ol an
cyflw
Ha g
yw g
pedde
mae
pecho
yn ca
ny ni
nio n
Dami

Simeon i ymadel mewn Tangnheddyf: o herwydd ei fod drwy gael neulltuol ran a chyfran yn jechydwrieth Duw; ei fod drwy hyny wedi ei waredu oddiwrth yr holl betheu a ddichon wneuthur marwolaeth yn ddychrynadwy, ai fod mewn meddiant or holl bethau a ddichon ei wneuthur yn ddymunol.

Pa beth yw'r hyn fydd yn gwneud marwolaeth yn ofnadwy neu ddychrynlyd? Ai nid Euogrwydd yn y gydwybod, yn achwyn ar y pechadur am droleddu y gyfraith sanctaidd; gan ei lanw ef ac ofn y bygythion ar poeneu hyny y rhai ymae Cyfiawnder, Sancteiddrwydd a gwirionedd Duw yn rhwymedig rhoddi arno, mewn amser ac yn dragwyddol? felly y Darllenwn, Colun Angeu yw pechod, a grym pechod yw'r gyfraith. y mae i angeu golun ac awdurdod i boeni cy'd agy rhoddo y droseddol gyfraith i bechod i achwyn ac i gondemnio. Am hyny y mae yr holl bechaduried anfaddeuol anychweledig yn ofni Angeu. Oddiwrthy cyflwr hwn o ofn a chaethiwed, y daeth ein Hæglwydd i waredu ei bobol: "Efe a ddaeth yw gwaredu hwy, y rhai drwy ofn marwolaeth peddent dros ei holl fywyd dan gaethiwed, ac i mae fe yn ei gwaredu hwy, pan y fyddo eu pechodau wedi eu maddeu, ai gyfiawnder ef yn cael ei gyfrif iddynt hwy: canys y pryd hynny ni ddichon y gyfraith dorredig gondemnio na chyfiawnder gospi, gan nad oes dim Damnedigaeth ir rhai fydd ynghrist jesu. Ar hyn

hyn y mae Angeu yn colli ei golun : a phan y mae y pechadur Edifeiriol credinol yn Edrych arno ni wel ddim ar fydd ddychrynadwy yn ei ymddangosiad. Fe a all yn hyf ac yn ddi ryfyg ddywedyd, " pan rodiwyf yn nyffryn cysgod Angeu, nid ofnaf niwaid ; canys ti fy Nuw wyt gyda mi."

Ac nid yw efe yn unig wedi ei baratoi i farw o herwydd ei fod wedi ei waredu oddiwrth bob peth a ddichon wneuthur marwolaeth yn ddychrynadwy, eithr am ei fod hefyd mewn meddiant o bob peth addichonei gwneuthur yn ddymunol. Fe a wyr fod iddo ran ynghrist, a Christ yw meddianwr y nefoedd a'r ddaer. Mae ganddo ef bob peth yn ei ddwylaw, a chwedi a ddaw i wneuthur iddynt gydweithio er daioni iw Brynedigion ai waredigion bobol fel pwy bynag fydd a Christ gantho, fydd ganddo bob peth.

" Pob peth fydd eiddo chwi (medd yr Apostol pa'r un bynag ai bywyd ai Angeu, ai petheu presenol ai petheu i ddyfod, pob peth fydd eiddo chwi, (ar achos a ganlyn) ac yr ydych chi yn eiddo Crist, a Christ yn eiddo Duw. Y cwbl fydd eiddo Crist, fydd eiddo chwi, ar cwbl fydd gan Dduw fydd eiddo Crist, yn ganlynol pob peth fydd eiddo chwi. Ac yn Enwedig mae angeu yn eiddo chwi, nid mwyach yn felltith ac yn boenedigaeth, eithr wedi dychwelyd yn wir fendith : canys efe yw'r porth ar mynediad, drwy ba un yr ydych yn myned i mewn i'r anherfynol fywyd ar aniflanedig ogoniant.

Fel hyn y mae efe wedi ei baratoi i farw, yr hwn a llygad ffydd, a jechydwrieth Duw. Mae

yr
thr
chw
ar b
toad
chw
eich
dde
yn n
eich
arno
pan
rith
gyd
y g
air:
Efe
wel
ag
ddi,
dan
go y
dau
Yr
yr c
ben
fyn
nid
llaw
yr o
ac a
dyf

yr Athrawiaeth yn eglur drwy'r sctrythyr; ei-
 thr pa fodd y mae (trodur) yn eich prosiad
 chwi, ydych chi wedi eich paratoi i farw?
 ar ba beth yr y'ch chwi yn adeiladeu ich pra-
 toad? ai ar yr Arglwydd Jesu, neu ar ba beth
 chwiliwch ac Edrychwch, canys ni ddichon dim
 eich cyfuro yn awr angy, oddieithr i chwi ei
 dderbyn ef ich calon drwy ffydd a chariad. Mae
 yn rhaid i chwi weled ei jechydwrieth ef, a chael
 eich cynorthwyo i gadw llygad ffydd yn unig
 arno, cyn y bo'ch wedi eich paratoi i farw; eithr
 pan eich dyger ir dedwydd gyflwr hwnw ymha-
 rith bynag y delo Anghy, chwi ellwch ddywedyd
 gyda ein hanwyl frawd, yr awr hon Arglwydd
 y gollyngi dy was mewn Tangneddyf yn ol dy
 air: canys fy llygaid a welfant dy jechydwrieth:
 Efe a alleu yn dda ddywedyd fy llygaid a
 welfant dy jechydwrieth: canys yr oedd pawb
 ag oedd yn agoshau atto yn cael eu hargyhoed-
 ddi, ei fod ef wedi ei weled, yr oedd effeithieu yn
 dangos. yr oedd wedi diosg yr hên ddyn, a gwis-
 go y dyn newydd, ac yr ydoedd dan ddylanwa-
 dau helaeth o ddwyfol gariad eianwyl Brynwr.
 Yr oedd cariad yr jesu yn Rheoli yn ei galon, ac
 yr oedd am hynny yn oestadol yn uchaf ac yn
 bennaf yn ei ymadrodd. Fe fyddau hoff ganddo
 fynegu am ei jechydwrieth, ar hyd y dydd. Ac
 nid oedd efe yn mynegu am dani fel proffeswr
 llawn o wybodaeth pen yn unig; eithr yr hyn
 yr oedd yn ei fynegu, oedd gyda gwres, bywyd
 ac awdurdod, yr hyn oedd yn dangos ei fod yn
 dyfod oddiwrth ei galon ef. I oedd wedi ei
 berffaith

berffaith enyn a chariad ei Arglwydd a'i Feistr anwyl. Ped fuasech yn eistedd ond ychydig enyd yn ei gwmni, nid allasech lai na chwrdd a rhyw fefur o'r fflam sanctaidd. Fel os bydd i'r rhai nad adwaenent ef, ammau ei brofiad ef o fawr gariad ei jachawdwr; nid allwn ni y rhai oeddem gyfeillgar iddo mor ammau; yr ym yn siccr oddiwrth yr hyn a welsom ac a glywsom iddo ef weled jechydwrieth Duw, ac am hynny ei fod wedi paratoi i farw. Efe a wyddeu i bwy y credaseu, ac yr oedd yn siccr fod nerth cariad ei anwyl *Emanuel* yn ei feddiant; fel nad alleu marwolaeth, na'r hwn oedd a nerth marwolaeth ganddo ei niweidio ef. Cyfaill i mi a fu gydag ef y 15 Dydd o *Ragfyr*, a'r ymddiddan oedd am yr hyn a wneutheu Duw ar ei enaid ef. Mr. *Hervey* a lefarodd yn gadarn ac yn ddifrifol am siccrwydd ei ffydd, ac o fawr gariad Duw yn Ghrift tu ag atto. Fe dystiolaethodd fod ofn angeu wedi ei gymeryd ymaith; megis yr ymddangosodd yn ol hynny, nad oedd gan Angeu un Colun i'w frathu, na'r bedd awdurdod i gael Buddugoliaeth arno: canys pan ddaeth, fe ai cafodd mewn perffaith heddd yn ei feddwl nid oedd ganddo un golwg ofnus ar farwolaeth; eithr roedd ganddo gyflawn Obaith o Ogoniant ac anfarwoldeb. Diau am hynny iddo weled jechydwrieth Duw. Gwybodaeth o jechydwrieth a fuaseu werthfawr iddo yn ei fywyd, ac am hynny a brôfodd ei gwerthfawrogrwydd yn ei farwolaeth: o herwydd y pryd hynny y galleu ddiolch i Dduw am rodd, y fuddugoliaeth, drwy Iesu

Iesu G
i ba ra
dwriet
dwr a
i hwy
todiad
ail pet

Sim

farw, I
thu an
anfodl
Dynion
ar bol
yn du
iddo ro
poen,
hunain
bywyd
drygai
muno f
ei farwe
mae yn
i anfod
franwr,
wyddio
leiaf yv
attoch o
chariade
genych
oes ach
ghariad

Iesu Grift ein Harglwydd. Gwynfyd y rheini i ba rai y rhoddod Duw wybodaeth oi hiechyd-wrieth maent yn credu ar sail dda ei hiachaw-dwr au dygodd hwynt i gyflwr o jechyd-wrieth i hwy a allant ddymuno a gweddio am ymdda-todiad megis y gwnaeth *Simeon*, yr hyn yw'r ail peth neulltuol yw ystyried.

Simeon a wyddeu ei fod wedi ei baratoi i farw, hyn yw cyflwr credadyn. Mae yn hirae-thu am Angeu, nid o dymer anamyneddgar anfodlon, eithr o dra duwiol serch. Pan y mae Dynion y Byd yn cael eu gorthrymu a'u blino ar bob ochor, heb weled lle i ddianc, maent yn dueddol i ddymuno am Angau, fel y bo iddo roi terfyn i'w trueni hwy, a'u dwyn o'u poen, ac mae rhai mor echryfion ai llâdd eu hunain, er mwyn cael ymadel a blindereu eu bywyd, mae y rhain yn cyfrif angeu megis y drygai lleiaf, eithr mae'r credadyn yn ei ddy-muno fel neulltuol fendith. Efe a wŷr y bydd ei farwolaeth ef er gogoniant ei jachawdwr, ac mae yn blino ei galôn ef, rhag gwneuthur dim i anfodloni y fath dirion gyfaill a haelionus gy-franwr, wedi derbyn cynifer gwyfion ac ar-wyddion o gariad Crist, Oh! maer trosedd lleiaf yw erbyn, yn ei flino ef, rwyf yn apelio attoch chwi eich hunain. Chwi y rhai fydd a chariadd yr Iesu, yn eich calonau, onid yw flin genych eich bod yn ei garu ef cyn lleied? Onid oes achos beunyddion i chwi i alaru o'ch an-ghariad tuag atto? A pha beth a ddymune un dan

dan meddyleu hynny, onid bod lle na byddo dim possiblwydd mwyach o'i anfodloni ef, ar holl achos o hynny wedi ei symud ymaith. Or achos hynny yr oedd Mr. *Hervey* yn dymuno marw : canys y boreu diweddaſ o'i fywyd pan ddaeth ei frawd i ymweled ag ef, fe a ddywedodd, bu'm yn meddwl (ebr ef) am fy mawr aniolchgarwch tu ag at fy Nuw, a'r meddylie hyn a wnaeth iddo hiraethu am gael ei waredu oddiwrth gaethiwed ei lygredigaehu, i ryddyd gogoniant *plant Duw*.

Ac eſe ai Dymunodd megis *Simeon*, ac felly yr holl gredinwyr, o ran annogaeth arall, ſef, y caiff yr Arglwydd ei ogoneddu, drwy'r gogoniant a gyfrana fe iw bobol yn y nefoedd. Fe a gaiff ei ogoneddu, (medd yr Apostol,) yn ei Saint : eſe a gaiff ogoniant drwy'r gogoniant a rydd eſe i'w ſainteiu. Ac megis y mae gan y credadyn olwg ar ogoniant *Duw*, felly yn enwedig yn ei ddymuniadau am ei ymddatodiad, a bod gyda *Chriſt*. Eſe a wyr ei fod yn cael ei ogoneddu yn, a thrwyddo ef yn brefenol, ond yn amherffaith, a hynny ſydd yn ei flin ef. Mae hunan, ar Creadur yn cynig rhanu ei galon ef a *Duw*, a thrwy hynny yw yſpeilio ef o'i ogoniant, yſtyrieth edifrifol o hyn yw cyfodi yn ei feddwl, ſydd yn clwyfo'r credadyn. Eſe a chwenychau gaithiwo pob meddwl i ufuddod *Criſt*, a hynny ſydd yn gwneuthur iddo hiraethu a Dymunobod lle na byddo pechod na phroſedigaeth mwyach, a bod lle caſſo ogoneddu ei *Dduw*, a *Duw* ei ogoneddu ynddo ef dros eithaf *Tragwyddoldeb*. Ar y golwg, a'r

Cyfri

cyfri
ymd
eijac
Fe h
wrth
wol l
am n
allan
'roed
yn D
yn Oe
yn rh
haedo
canys
ol gai
y tryd
Pa
ymade
Ein m
yngeir
terbury
" ein b
" hwn
" ddiw
" rhago
" ag a
" ſenol
dyn, ie
ſydd ga
a chand
deilliaw
yn yr y

cyfri hyn yr oedd *Mr. Hervey* yn Dymuno ei ymddatodiad. Ei ddirfawr gariad i' ogoniant ei jachawdwr, a wnaeth iddo hiraethu am Angen Fe hiraethodd am farw, i gael ei ryddhau oddi wrth wendideu a llygredigaethu y bywyd marwol hwn, dan ba rai yr oedd ef yn ocheneidio, am nad alleu bob amser, nag yn berffaith, ofod allan ogoniant ei waredigol *Duw*, gan hynny, 'roedd yn Dymuno bod gyda 'rhai hynny, fydd yn Dilyn yr Oen i ba le bynag yr elo, ac fydd yn Oestadol yn derbyn gogoniant odiwrtho, ac yn rhoddi gogoniant iddo. A *Duw* a ganiadhaodd ei ddymuniad, ac a attebodd ei weddi, canys efe ymadawodd mewn Tangnheddyf, yn ol gair *Duw*, megis y bwriadais ei ystyried dan y trydydd pen.

Pa beth yw bod yn heddwch *Duw*? Ac ymadel dan deimlad o'r heddwch hwnnw ar Eîn meddylie? nid allaf yn well ei adrodd nag yngeirie rhagorol y presenol *Arch Esgob Canterbury* P. 132. "Heddwch *Duw* yw teimlo "ein bod mewn cyfeillgarwch ag ef, Y teimlad "hwnnw o gyfur a llawenydd yn deilliaw o "ddiwrtho ac fydd Uchlaw pob Deall, yn "rhagori ar amgyffred y rhainad yw yn ei brofi "ag a ragora yn ol hyn, amgyffrediadeu presenol y rhai fydd yn ei deimlo. A'r credadyn, ie pan y mae yn ymadel ar bywyd hwn, fydd ganddo deimlad oi gyfeillgarwch a *Duw*, a chanddo Deimlad o gyfur a gorfoledd yn deilliaw oddiwrtho, Hyn fydd wedi ei addaw yn yr yscrythur, ac fydd yn cael ei gyflawni

ir rheini wedi ei cyfiawnhau drwy ffydd fydd mewn heddwch a *Duw*, wedi ei heddychu ar Tâd drwy fab ei gariad, maent yn byw ac yn marw mewn Tangnheddyf. Ond fe alleu y bydd i rai gweinied yn v ffydd ddywedyd fel hyn ynddânt eu hunain ; ai felly mae, fod gwir gredinwyr yn marw mewn hedd a gorfolledd ? Mae yn siccr genyf nad allaf fi yn bresenol : canys yr wyf yn mawr ofni marwolaeth, pa beth na rôddwn am gael fy ngwaredu oddiwrth yr Ofnau hyn ? canys maent yn gwneud fy mywyd yn druenus. ” Fy mrodur, pe ham yr ydych mewn Caethiwed ? Mae *Duw* yn Cynig, i chwi waredigaeth. Mae llawer o addewidion yn ei air ef, mai pa beth bynnag a ddigwydd i'r Credinwyr, y bydd i heddwch *Duw* Lywodraethu yn eu Calonau. Felly *Esau* 36. 3. Ti ai cedwi ef mewn perffaith Dangnheddyf yr hwn fydd a'i feddylfryd arnat ti. Ac fel y mae yn berffaith, felly y mae hefyd yn barhaus, *Duw* yr Tangyheddyf ei hun (medd yr Apostol) 2 *Thess*: 3. 16, a rydd ichwi Dangnheddyf bob amser drwy bob moddion : canys wedi iddo unwaith roddi y Tangnaeddyf hwn, Efe a wna i bob moddion, ie yr mwya anhebygol, gyd weithio i'w gadarnhau ef. Gan hynny ni ddichon Angeu wanhau, a llai o lawer ddistrywio Heddwch *Duw*. Yr addewidion cyffredinol hyn a gyflawnodd efe i'r Patriarchied canys mae *St. Paul* yn Dŷwedyd, *Heb*: xi. 13. iddynt feirw oll mewn ffydd. iddynt ddodi ffydd ar waith yn eu marwolaeth, ac yn ganlynol

ganly
deim
fuant
gos
Psalms
byth
Ange
gyda
y Cor
dychw
hyny
a alleu
rodiw
niwed
wialer
Psalms
fant a
a'i all
a rodd
ymrei
ac Ew
nedig
nasant
eu ma
biaeth
mor h
i lafur
mewn
fodd y
iddynt
heddw
geu w

ganlynol 'roedd ganddynt fywiol a chysurus
 deimlad o heddwch *Duw* yn eu caloneu, pan
 fuant feirw. Mae y prophwyd *Dafydd* yn dan-
 gos yr achos o'u bod yn meirw mewn ffydd,
Psalms, xlviii. 14. y *Duw* hwn yw ein *Duw* ni
 byth ac yn dragywydd, efe a'n tywŷs ni hyd
 Angeu. Hwyl a wyddent y byddeu eu *Duw*
 gyda hwynt, yw tywys a'u cadw, pan fyddau
 y Corph yn dychwelyd i'r llwch a'r yspryd yn
 dychwelyd at *Dduw* yr hwn a'i rhoddes ac am
 hynny y Dywedodd *Dafydd* drosto ei hun, yr hyn
 a alleu pob un o honynt hwyl ddwedyd; a pan
 rodiwyf yn nyffryn cysgod Angeu, nid ofnaf
 niwed, canys ti fy Nuw wyt yno gyda mi; dy-
 wialen ath ffon [ie y pryd hynny) am Cysurant.
Psalms, xxiii. 3. A'r ffydd hon yr Edrycha-
 fant ar Angeu megis yn ddiartog o'i golun
 a'i allu i wneuthur niwaid, ac am hynny hwyl
 a roddasant eu penneu i lawr ac a hunasant
 ymreichie Angeu, gyda'r cyfryw dawelwch
 ac Ewyllysgarwch ag y bydd ymdeithydd bli-
 nedig yn hiraethu am orphywys, hwyl a hu-
 nasant. Y mae yr yscrythur yn Crybwyll am
 eu marwolaeth hwynt dan y Cyfryw gyffely-
 biaeth prydferth, i ddysgui nifod Marwolaeth
 mor hyfryd iddynt hwyl, ag y fu cwsgrerioed
 i lasurwr caled. Y ffyddloniaid a hunasant;
 mewn hyfryd dawelwch a llonyddwch. A phar-
 fodd y byddeu amgen? Nid oedd dim niweid
 iddynt i'w ofni, o herwydd yr oeddent mewn
 heddwch a Duw. A pha beth a ddichon an-
 geu wneud i flino yr heddwch hwn? y mae

yn wir yn dattod pob rhwymau eraill, eithr yn cadarnhau hwn; y mae yn offerun dedwydd i sicrhau rhwyme yr heddwch hwn, a rhwym trrgwyddol, na ddichon dim ei dattod byth. A phan edrycho y ffyddloniaid ar Angeu yn y goleuni hwn, pa beth fydd ynddo ond gorfoledd a thagneddyf? ie a llawenydd anrhaethadwy, a heddwch uwchlaw pob deall. Ond fe alle bydd i ryw un ddywedyd nad felly y mae bob amser, o herwydd fod rhai Gwyr da jaw'n, y rhai a fuant dan flinderau mawrion ac ymdrechadau cryfion cyn Marw. Nage, fy mrodur, na feddyliwch mor galed am Dduw. Y mae yn ol ei air, fod ir ffyddloniaid ymado mewn Tangnheddyf, ac onid ydynt hwy? pa beth! a allir torri gair Duw? nag allir. Fe saif yn ddifigl, byth ac yn dragwydd; nid yw yn canlyn fod ir heddwch hwn gael ei wanhychu neu ei ddinystrio, am ei fod yn cael ei Demptio, mewn un wedd; mae teimlad or heddwch hwn yn aros mewn rhyw radd, pan fo gosodiadau blinion arno, o herwydd mae heddwch Duw ydyw. Duw ai rhoddes ac efe fydd yn ei gynal, fe ddichon ganiadhau i'r Diafol ei dêmptio, eithr nid ei ddinistrio ef. Pa'r fwya ei temptier ef, mwya anrhydedd fydd ddyledus i Dduw am ei gynal ef mewn profedigiaethau tanllyd. Yr oedd yn fwy er gogoniant Duw gadw ei blant yn y ffwrn danllyd na'u cadw allan o honi. Diau y bydd i'r hwn fydd a nerth marwolaeth ganddo, wneuthur ei osodiadau diweddaf, i gynig siglo ffydd

ffydd
efyd
ei fo
gadw
felly
fel a
ogog
y gw
ddaf
frawd
corph
yn en
wyl
i fynu
ac a
wydde
wedi
laen-ll
ffyddlo
gydag
"wed
"ludo
"ni yn
"am
lleied
rius est
"A
"cled
"mi eu
"nebw
"tio a
"Diau

ffydd y credadyn ar ei farwolaeth, y Diafol a
 esyd arno y pryd hynny ai holl lid. Ond er
 ei fod fel llew rhuadwy, etto mae wedi ei
 gadwyno, ac mae yr jachawdwr Hollalluog
 felly yn goruwch-reoli ei lid a'i gynddaredd,
 fel ac y mae yn gwneud iddynt gydweithio i
 ogogoniant ei hun, a daioni ei bobol : megis
 y gwnaeth yn rhyfeddol i'r gosodiadeu Diwe-
 ddaf a wnaeth y gelyn yn erbyn ein hanwyl
 frawd. Fe ai canfu mewn dirfawr wendid
 corph, ar pryd hynny a wnaeth flin ymgyrch
 yn erbyn ei ffydd ef, eithr yr oedd yr an-
 wyl *Emmanuel* gydag ef, ag nis rhoddodd ef
 i fynu i ddwylo ei clyn. Ei ffydd a brofwyd
 ac a ddaeth allan fel Aur o'r tân. Efe a
 wydddeu y profid ef, ac yr oedd gan hynny
 wedi ymbaratoi'r brofedigaeth danlyd ym-
 laen-llaw gan lefaru am dani wrth weinidog
 flyddlon i Grist, yr hwn a fuafeu yn fynych
 gydag ef yn ei Glefyd Diwaethaf, fe ddy-
 "wedodd, pa sawl testyn fydd yn llawn o o-
 "ludog wirioneddeu Crist, yr rhai nid ydym
 "ni yn eu hamgyffred, a'r rhai nis gwyddom
 "am danynt, ac or rheini a wyddom, pa mor
 "lleied" yr ydym yn ei cofio? *Bonus textua-*
rius est bonus Theologus.

"A hyn yw yr arfogaeth, gair Duw yw'r
 "cleddyf, a'r Testynau hyn yr Arfau a raid i
 "mi eu harfer pan fo'r yspryd cyfrwys, gwrth-
 "nebwr erchyll dynol-ryw yn dyfod i'm temp-
 "tio am profi yn fy ymdrechadau diwaethaf.
 "Diau fod yn angenrhaid fy mod wedi ymba-
 ratoi

"toi yn ddyfal a'r Arfeu hyn, angenrhaid yw,
 "fod fy nghawell yn llawn o honynt, i ateb
 "Satan a Thestynau o air Duw, pan ofodo ar-
 "naf." Satan a ofododd arno, eithr fe a'i ca-
 fodd wedi ei baratoi a'i arfogi. Mr. *Hervey* a
 ddywedodd wrth ei gyfeillion, Oh! ni wydd-
 och chwi pa'r gyfyngderau fydd arnaf. Ac yn
 ol iddo eistedd dros ennyd, a'i plwg yn sefydlog
 wedi ei dderchafu tua'r Nef, a'i ddwyllaw ym-
 hleth ar ddull gweddio, fe ddywedodd, --- yn
 awr y mae yr ymdrech mawr hwn drosodd. Yr
 Iesu a'i gwnaeth ef yn Goncwerwr ar holl allu
 y tywyllwch; yn ol cynig ei ysbeilio ef o'i he-
 ddwch, eithr yn ofer, hwy a'i gadawfant ef
 ymreichiau ei jachawdwr, heb fyth ei demptio
 ef mwy; ac efe a'i gwiliodd ef a'r cariad tirio-
 naf, hyd nes iddo ddwyn ef adref, a phan aeth
 fe 'madawodd yn wir mewn tangneddyf. Ai
 Gorph yn ymddangos wedi ei baratoi megis ei
 Enaid, pan ddaeth Angeu, ni chafodd un
 ymdrech ag ef. Nid oedd cymaint ag un e-
 bwch neu ochenaid, na dim a alleu ddangos
 y mesur lleiaf o an'wyllysgarwch ynddo i ym-
 ddatod. Fe gafodd y fath esmwyth ymdda-
 todiaid ag a weddiafeu am dano yngeirieu *Si-*
meon. Fe ymadawodd mewn tangneddyf ac a
 hunodd.

Yn awr mi a ddibenais yr hyn a fwriedais
 ar y tri phen neulltuol wedi eu grybwyll yn y
 testyn, ac mae yn ymddangos, mae pan yr ar-
 gyhoedder pechadur o'i ddiffyg am jachawdwr,
 ac yr argyhoedder fod yr Iesu y cyfryw jachaw-
 dwr

dwr
 ewyl
 cyno
 flawn
 a ph
 ac o
 tardd
 mae
 munc
 a pha
 tangn
 pwys
 a phr
 brofia
 glwyo
 oedd
 ymgy
 gorol
 oedd,
 a Dyn
 ag y
 gylchi
 Mi all
 neullt
 amlwg
 Yr oed
 ac yr
 gwrth
 gweith
 (medo
 gyntaf
 ffydd i

dwr ac fydd arno ef ei eifieu yn abal ac yn
 ewyllysgar i waredu hyd yr eithaf; a phan ei
 cynorthwyr i weled eu rhan yn y perffaith gy-
 flawn gyfiawnder y rhyfeddol jachawdwr hwn,
 a phan ficcrheir iddo drwy air, ac yspryd Duw,
 ac oddiwrth ffrwythau y cyfiawnder hwnw yn
 tarddu yn ei fuchedd a'i ymarweddiad; yna
 mae ef wedi ei baratoi i farw; yna fe all eiddy-
 muno mewn ymddarostyngiad i ewyllys Duw
 a phan ddel Angeu ddisgwyl ymddatod mewn
 tangneddyf, yn ol gair Duw. Y gwirioneddau
 pwysfawr hyn a eglurais o'r Ysgrythrau,
 a phrofiadau; yn fwy enwedig oddiwrth
 brofiad ein hanwyl Frawd yn awr gyda'r Ar-
 glwydd, o'r hyn ni lefarais ddim mwy nag yr
 oedd y testyn yn fy arwain iddo. Ped fawn yn
 ymgynig i ddarlunio rhinweddau y Gwr rha-
 gorol hwn, a'u ystyried yn eu amrywiol sefyllfa-
 oedd, ymha rai yr oedd yn sefyll tuag at Dduw
 a Dyn, a'ch cynghori i'w ddilyn mor belled
 ag y dylynodd ef Grift. Ond ni chynwys am-
 gylchiad y traethawd hwn i mi helaethu arno.
 Mi allaf yn unig ddal fulw ar ychydig betheu
 neulltuol, o ystyried pa rai yr ymddengis yn
 amlwg ei fod ef wedi gweled jechydwrieth Duw
 Yr oedd ganddo olwg clir arno a llygad ffydd,
 ac yr oedd yn gallel gweithredu ffydd ar y
 gwrthddrych hwnw, canys yr oedd ei ffydd yn
 gweithio drwy gariad. Yr ydym yn ei garu ef
 (medd yr Apostol) am iddo ef ein caru ni yn
 gyntaf: o herwydd ein bod yn adnabod drwy
 ffydd iddo ef ein caru ni yn gyntaf, fel ag i
 mae

mac ein cariad ni yn ad-daliad o'i gariad ef tu ag attom ni. Ag yr oedd gan Mr. *Hervey* brofiad helaeth o gariad Duw tu ag atto ei hun, ag am hynny 'roedd ei galon yn llawn o gariad i Dduw; ag o helaethrwydd ei galon yr oedd ei Eneu yn llefaru yr oedd y cyfryw hyfryd archwaeth o gariad ei galon ar ei eneu ef, fel ag yr oedd yn arferol o son am gariad ei ryfeddol waredwr fel un wedi ei weled ef wyneb yn wyneb ynghyflawnder ei ogoniant. Efe a fyddau a holl nerth ei ymadroddion dros dalm o amser ynghyd, yn mawrhau ei fyth fendigedig jachawdwr; fel y galled weled yn amlwg nad oedd wedi ei fodloni yn yr hyn y ddywedaseu ymhell islaw teilyngdod ei Anwyl Arglwydd; eithr a lefarai Drachefen heb flino un amser. Ac ni allafech ei glywaid ef un amser yn crybwyll am hyn, heb gael eich ficerhau, oi fod yn teimlo yr hyn yr oedd yn ei ddywedyd; ag os byddeu genych un wreichionen o gariad Duw; pan fydddech yn ei gwmni ei ymarweddiad ef ai Enynau. Yr oedd ynddo y cyfryw ragorieth na welais erioed mewn neb arall. Nis gollyngau un odfa heibio heb grybwyll am gariad Crist, Fe gymereu achlysur oddiwrth betheu mwya cyffredinol, ag etto nid ymddangoseu hynny fel traws gymhelliad: canys 'roedd ganddo Dalent ryfeddol i ysprydoli ac i fywhau pa betheu y byddeu yn eu cylch.

Drwy pa foddion yr oedd ef yn rhwystro i'r ymarweddiad droi at betheu gwael a disylwedd,

ac

ac a
ysp
yn w
Duw
fedd
yn
Y
fyrde
au fy
gyda
ddid
theu
hyd
yn o
ar y
gym
a fy
ar h
Y
gof
Fel
gari
ddar
chyc
brai
i dy
hylo
wen
ymw
flin
ac
dra

ac ar yr un pryd, yn cadw i fynu at bethau
ysprydol a defnyddgar, efe osodeu yr Arglwydd
yn wastad ger ei fron, fe a gynfyddau gariad
Duw ymhob peth, ac am hynny, nid rhy-
fedd fod pob gwrthddrycheu a defnyddiau,
yn rhoddi achlyfuron iddo i lefaru am dano.

Yn ei glefyd Diweddaſ, yr oedd hyn ei fy-
fyrdod mwyaf; canys pa bryd bynnag y deu-
au fy nghyfaill yr hwn a fyddau yn fynych
gydag ef, yn ei ystafell, fe ddechreuau ym-
ddiddan am gariad Crist, ag ynghylch y pe-
theu mawrion a wnaethu Crist droſto ef,
hyd oni ddiffygieu ei Anadl; ac yn ebrwydd
yn ol iddo wellhau ychydig, efe a ae rhagddo
ar yr un rhyw achos: fel ag y gallid yn dda
gymhwyſo atto eirieu y prophwyd, fy ngenau
a fynega am dy gyfiawnder ath jechydwrieth
ar hyd y dydd, canys nis gwn ddiwedd arno.

Y Calonnog-gariad hwn i Dduw a ymddan-
gofodd yn Eglur ymhob rhan oi ymarferiade.
Fel gweinidog; ei ffydd a weithiodd drwy
gariad tu ag at Eneidieu Dynion yn holl ſwy-
ddau ei Alwedigaeth, Tra y parhaodd ei je-
chyd, fe a wliodd fel Bugail ffyddlon dros ei
braidd. Efe a arferau ymweled a hwynt o dy
i dy ac i ymddiddan a hwynt yn ddiffrifol yng-
hylch Cyflyreu ei heneidieu. A phan gan
wendid eu Gorph, y gorſu arno beidio ar
ymweliadeu crefyddol hynny, efe a fyddau yn
ſlin arno am nad alleu fod yn ſwy defnyddiol
ac yn mynegu mewn diffrifwch ac anesmwyth-
dra o herwydd nad alleu Brogethu yn fynych-

ach, a gwneuthur mwy dros Grist. Yn y pul-
pit yr oedd yn ddisfrifol ac yn wresog wrth y
bobol, ac yn fynych a laurieu uwchlaw ei allu
canys yr oedd yn pregethu athrawiaeth yr je-
chydwrïeth megis un yn teimlo ac yn profi ei
nerth hwynt. Yr oedd yn amlwg i'r gwran-
dawyr ei fod yn teimlo yr hyn yr oedd yn ei le-
faru. A phan yr ydym yn llefaru yr hyn a
wyddom, ac yn tyfïolaeth yr hyn a welsom,
yna mae Duw yn bendithio y pregethiad pro-
fiadol hwn, y mae yn rhoddi dwysawl nerth a
bywyd ynddo, ac yn ei wneud yn Effeithiol i
ddefroi pechaduriaed, i gyfuro y rhai fydd yn
galaru am bechod, ac i adeiladu a chadarnhau y
ffyddlonied. Mr. *Hervey* a gafodd lawer ded-
wydd brofiad o lwyddiant ei weinidogaeth ym-
hob un o'r rhai hyn; ni thybieu fod yn ddi-
gonol iddo bregethu unwaith yn yr wythnos
ar ddydd yr Arglwydd, eithr a osododd
i fynu wythnosawl gymanfa yn *Weston Flavel*
y rhai a ganlllynwyd yn ddyfal ac a fu yn
fendithiol i lawer o gymydogion, y rhai a fydd
ant ei ogoniant ai goron yngwydd ein Har-
glwydd jesu Grist, yn ei ddyfodiad.

Nid anghofiodd fod yn weinidog yn ei dy
ei hun; canys efe a alweu ei deulu ynghyd
ddeuwaith yn y dydd, i wasanethu Duw. Ei
arfer oedd brydnhawnieu ar ol i'r gwsanaeth
ddynion ddarllen y Psalmau ar llithoedd, i
Egoryd ag egluro rhyw rannau o'r hyn a
ddarllenasid. Yn yr arferiad hyn y parhau
hanner

hanner
rieu h
yn ll
ynghy
Yn
ghyd
pa le
yr at
hyn a
ac y
gan o
Yn
at y
Testa
ar un
oedd
fynych
fwrdd
Mr.
Yfe
canys
Duw
Me
thiod
ydogi
laeth
yr oe
hytra
wifau
faneu
ystyrie
rhad,

hanner Awr; a phan gyfarfyddu a rhyw eirieu hyfryd ar gariad Crist, myfi ai clywais ef yn llefaru dri chwarter awr, ac yn diweddu ynghyd a Gweddi.

Yn y boreu pan gyfarfyddu y teulu ynghyd efe a ofyneu ir gweinidogion, - wele, pa le yr oedd y text y nos or blaen, a phan yr atebaent fe a archeu iddynt roddi cyfri or hyn a lefarafid arnynt, yna yr ail adroddeu ac y cymhelleu ymadroddion y nos or blaen, gan ddiweddu a gweddi.

Yn y prydnhawn pan alwaent arno i lawr at y Tea, fe gymereu ei Feibl Hebraeg ar Testament Groeg gida'g ef, ac a ymadroddeu ar un, neu amryw adnodeu, yr amser hyn oedd yn gyffredinol yn amser buddiol. Anfynych y bydd Duw yn cael ei ogoneddu wrth fwrdd y Tea. Eithr fe fyddu wrth fwrdd Mr. Hervey.

Yfed Tea oedd iddo ef megis ordinhad; canys yr oedd wedi ei Sancteiddio a gair Duw a gweddi.

Megis aelod o gymdeithas, ei ffydd a weithiodd yn helaeth drwy gariad tu ag at ei gymydogion. Ei eluseneu ir tylodion oedd yn helaeth jawn; ac fely byddu hael iddynt hwy, yr oedd yn gynil yn ei achosion ei hun, yn hytrach na roddi iddynt hwy arian. Fe ddewisau wr deallus i brynu lliain, Brethyn, Hosaneu ag Esgidieu, &c. ar y llaw oreu, gan ystyried nad alleu yr tylodion eu prynu mor rhad, "rwyf fi medde ef yn oruwch-wiliwr
" dros

" dros Dduw i'w dylodion, ac mae yn rhaid
 " imi hwsmaethu yr ychydig fydd genyf, ar
 " y llaw oreu," ond pan fyddau arian yn fwya
 angenrheidiol megis i deuluoedd tylodion neu
 rai dan golledion, fe roddau bump, deg neu
 bymtheg o bunnoedd ar un waith, gan gy-
 meryd gofal na chaed gwybod o ba le y dae-
 thent.

Efe a rannodd nifer fawr o lyfrau da yn-
 ghyd ac a thrawiaethu buddiol i'w harferyd-
 yn Enwedig Biblau, ac yn y dalennau gwyni-
 on a scrifennau yn fynych ryw beth ynghylch
 addewidion Duw, yn, a thrwy Iesu Grist. Felly
 yn ol iddo Gredau yn Nuw, yr oedd ef yn dra
 gofalus i faentumio gwethredoedd da gan
 wybod fod y petheu hyn yn dda a buddiol i
 ddynion.

Yn ei fywyd neulltuol yr ydoedd dan ddy-
 lanwadeu yr unrhyw ffydd, yn gweithio drwy
 gariad, tu ag ewyllys a gorchymynion Duw,
 ei rhodiad sancteidd oedd hynod; yr hyn a dreu-
 thodd ar eirie yngylch ein ran ynghyfiawnder ei
 waredwr, a wiriodd yn ei weithredoedd; canys
 yr oedd yn deimladwy iawn o rŷm yr yscrythyr
 honno, yr hwn fydd yn dywedyd ei fod yn aros
 ynddo ef, a ddyleu hefyd rodio megis y rho-
 diodd yntef i *Ioan*, xi, 6. Mr. *Hervey* a rho-
 diodd yn ddyfal ar ol Crist, ac a gafodd fod
 ffydd ynghyfiawnder Crist gwedi ei gyfri iddo
 ef er ei gyfiawnhad, ymhell oddiwrth fod yn
 athrawieth benrhydd a rhyfygus, fel ac yr oedd
 yn ei ysprydoli ef mewn modd arddercog i bar-

chus

chus
 doed
 Cany
 node
 eddo
 dder
 dig:
 nerth

Ef
 ddus
 falch
 geid
 wch,
 ymd
 ddiac
 phro
 oddiv
 dod
 hyno
 anfo
 gylch
 o'i e
 perth
 canm
 law y
 fywic
 ymd
 am g
 ef yn
 fulw
 yn o
 ddaf
 colla

chus fuudd-dod. Ei Fuchedd sanctaidd ef ydoedd yn rhagorol yn canmawl ei Egwyddorion Canys nis gwelais i 'run yn dyfod mor agos at nodeu scrythyrol y Cristion. Duw a'i cynysgacddodd ef a doniau helaeth, ag a grafusau ardderchog, ag ai gwnaetheu yn dra gostyngedig: canys yr ydoedd wedi ei ddarostwng gan nerth ei ras.

Efe a fuaseu yn Wr jefangc balch gwageddus, eithr grâs Duw a'i gwag-haodd ef o'i falchder ai hunan, ac a'i gwisgodd a gostyngeddrwydd. Wedi gwisgo am dano brydferthwch, addfwynder a thawelwch yspryd, yr hyn a ymddangosodd yn ei sawr amynedd a'i ymroddiad i ewyllys Duw, fe a gafodd ei brofi a phrofedigaetheu mawrion o'i ffydd a'i amynedd oddiwrth Dduw a Dynion, ac a ddyscodd ufuddod drwy yr petheu a ddioddefodd, yr oed yn hynod mae tra fu yn glaf, na wybwyd iddo anfodloni, ac na chlywodd y rhai oedd yn ei gylch gymaint a gair digllon na phrysur allan o'i eneu. Yr amser a balleu i mi helaithu mewn perthynas i'w ysgrifeniadau, ac nid rhaid eu canmawl, canys y maent ar gyhoedd, yn nwyllaw y cŷffredin, a Oh! bydded i yspryd y byth fywiol Dduw, ddysgu y rhai a'u darllenant, nad ymddiriedant mewn cnawd, eithr i grybwyll am gyfiawnder y *Jebosa* anfeidrol ie yr euddo ef yn unig. Ond nid allaf ddiweddu heb ddal fulw ar ddiwedd ei filwrieth, canys yr oedd yn orchfygol a gogoneddus; y profiad diweddaf o'i ffydd ydoedd fwy gwerthfawr na'r aur colladwy; ai gwerthfawrogrwydd nid ymddangosodd

ddangosodd yn fwy nac yn awr anghen: canys y pryd hynny y gwelodd ef yn eglur drwy ffydd, ac ymaflodd yn jechydwriaeth Duw, ag a alleu lawenychu dan glir ac eglur olwg ar ei ran ynddo. Pan ymwelodd *Dr. Stenhouse* ag ef ddiweddaf, sef ddydd nadolig, o amghylch dwy awr o flaen ei ymddatodiad. Mr. *Hervey* a bwyfodd arno yn ddwys ynghylch ei achos ai gyflwr tragwyddol, gan ddeisyf arno ynghanol lluosogrwydd ei achosion gosio a gofalu am yr un peth angenrheidiol. Y Doctor gan ei weled ef mewn poen a gwendid corph, ac yn gweled argoelion anghen arno, a ddymunodd arno ei arbed ei hun, na wnaf, ebr ef, na wnaf Ddoctor, rydych yn dywedyd nad oes genyf ond ychydig funudieu i fyw, oh ! gadewch imi dreulio hynny i fawrhau ein hanwyl Brynwr. Er bod fy ngnhawd am calon yn pallu, etto Duw yw nerth fy nghalon, am rhan yn dragwydd.

Yna efe a darawodd mewn modd rhyfeddol ar eirieu *St. Paul* i *Cor* : iii 22. 23. pob peth fydd eiddo chwi bywyd ac anghen, a chwithau yn eiddo Crist.

Dyma, (ebr efe) Drysor y Cristion, mae anghen yn cael ei gyfri yn y trysor hwn, a thrysor ardderchog ydyw, pa mor ddiolchgar ydwyf am anghen, y myneddiad ydyw drwy ba un yr wyf yn Myned at Arglwydd ag awdwr y bŷwyd tragwyddol ac megis y mae yn fy rhyddhau oddiwrth yr holl Drueni y gwelwch fi yn awr yn ei ddioddef, ac yr wyf yn ewyllylcar i ddioddef, tra gwelo Duw

yn dda, canys mi a wn y bydd iddo yn y marw,
 yn ei amser da ei hun fy rhyddhau or Corph,
 nid yw yr ysgafn gyfstyddiau hyn ond dros fo-
 ment, ac yna y daw tragwyddol bwys gogoniant.
 O! croeso croeso Angeu, da gellir dy gyfri
 ymhlith trysorau y cristion, i fyw yw Crist,
 a marw fydd elw. " Ac yn ol cyfarch y Doc-
 tor, a Deheuad ychydig; gyda hawddgar-
 wch a phrydferthwch yn ei wynebpryd, er
 bod poeneu Angeu arno, fe drauthodd y
 geiriau hyn." yr awr hon Arglwydd y go-
 llyngi dy was mewn Tangnheddyf yn ol dy air:
 canys fy llygaid a wellant dy jechydwriaeth,
 werthfawr (wele! Ddoctor,) wele, Dyma fy
 nghordial pa feddigyniaeth i un yn marw fydd
 gyffelyb i jechydwriaeth Crist. Hyn, hyn fydd
 im cynal; fe gafodd hyn yn ei gynal ar ei
 funudiau diweddaf, ac ai cyhoeddodd ef gan
 ddywedyd ddwywaith neu dair, o werthfawr
 jechydwriaeth! a chan ogwyddo ei ben ar y ga-
 dair ar ba un yr oedd yn eistedd, fe gauodd
 ei olygon, ac a hunodd. Oh! werthfawr je-
 chydwriaeth, mor werthfawr a raid ei fod i un
 ymarwolaeth, yr hwn a rhan ynddo a ddichon
 ddiolch i Dduw am Angeu ai gyfri ymhlith
 ei drysorau, yr hwn a gynhelir drwy ffydd
 yn jechydwriaeth Duw, a ddichon gyfri ma-
 rwolaeth yn elw, ac yn llawen ddywedyd o
 croeso Angeu; ar ffydd hono a ddichon eich
 cynal chwi (fy Mrodur) pan fo pob cynhal-
 ieth arall yn pallu; a gwneud yr jechy-
 dwriaeth mor werthfawr i chwi ac yr oedd i
 Mr.

Mr. Hervey. Ac o hyn y gellwch fod yn siccr y dichon yr Arglwydd wneuthur hynny i chwi fel y gwnaeth iddo ef, yr oedd ef yn wir yn efiampal hynod o nerth grâs; canys drwy râs yr ydoedd yr hyn ydoedd, ac mae grâs yn rhad, mor rhad i chwi ac oedd iddo ef, ac a ddichon eich cynorthwyo chwi i fyw a marw gymaint i ogoniant Duw ag y gwnaeth yntef; yr oedd ef yn wir yn *Lamp* yn llosgi ac yn goleuo, eithr ni fythawyd braich yr Arglwydd, efe a ddichon wneuthur eich goleuni hefyd lewyrchu ger bron Dynion, a'ch cynorthwyo i harddu athrawieth Duw eich jachawdwr gymaint ag y gwnaeth *Mr. Hervey*, ar defnydd mawr i'w wneuthur o'i efiampal ef, fydd i'ch annog i ddiolch i Dduw am y donieu a'r gralusieu gwethfawr a roddwyd iddo ef, ac i ddeisyfu yr unrhyw i chwi eich hunan, ag ar y golwg hyn y gwnaf gynhwyfiad,

Yn gyntaf, tuag at y rhai hynny na wellant erioed jechydwrieth Duw, ag yn ganlynol nad ydynt wedi eu paratoi i ymadel mewn Tangnheddyf: ar rhai hyn yw y Pechaduriried diosaf, y rhai fydd yn byw yn esmwyth mewn ewyllysgar ymarfer o bechod. *Mr. Hervey* a wyddem mae pa bryd bynnag y galweu yr Arglwydd ef o'r bywyd hwn, y caed ef ynghrist, ac nid yn ei gyfiawnder ei hun yr hwn fydd or ddeddf, ond yr hwn fydd drwy ffydd Crist, y cyfiawnder fydd o Dduw drwy ffydd; a chweddi ei wisgo yn y cyfiawnder hwn, yr oedd yn siccr yr ymddangoseu wrth farr cyfiawnder heb un-

brycheuun

brych
rieth.
nage,
chwi
mo ho
ac ni'
theiml
oed e
nol ni
ydych
do me
cyflwr
wedi o
ach ca
heb ff
marwo
a ddich
fraith
ach cy
og, Cy
a digon
noch y
Par
Tangn
deimla
bydd i
dych b
dolaide
gyflog
yr ydy
gan ei
ag yr

brycheuun o bechod, er tragwyddol jechydwrieth. Eithr nid hyn yw eich profiad chwi. nage, nage; ni ddeffrowyd erioed mo honoch chwii'w ddymunaid ef, ni ddarostyngwyd erioed mo honoch dan deimlad o'ch cyflwr colledig, ac ni'ch torrwyd i lawr dan argyhoeddiad a theimlad och anallu : fel nas gweloch erioed eich diffyg am jachawdwr, ac yn ganlynol ni welsoch erioed jechydwrieth Duw. Os ydych yn cynwys ynoch ddim gobaih o ymado mewn Tangnheddyf, tra yr ydych yn y cyflwr hwn, yr ydych or holl ddynion yn fwya wedi eich twyllo : canys pan ddel Angeu fe ach caiff yn eich pechodeu, heb ei maddeu ag heb ffydd ynghyfiawnder eich prynwr, i wneud marwolaeth yn ddymunol, eithr ymhob peth a ddichon ei wneuthur yn ddychrynadwy. Cyfraith gyfiawn a sanctaidd y Duw sanctaidd ach cyhudda, Cydwybod ach cyhoedda yn Euog, Cyfiawnder ach condemnia ag ach Cospa, a digofaint y Duw mawr a erys ac a fydd arnoch yn oes oesodd.

Par fodd y bydd possibl ichwi ymado mewn Tangnheddyf, (oddieithr ichwi farw yn ddi-deimlad) a hynny fydd ofnadwy yn wir, os bydd i bechod eich hudo ach suo, fel nad ydych byth yn deffro ac yn cyfodioi gwsg hudolaidd ef; hyd oni alwer chwi i dderbyn ei gyflog ef; o meddylwch pa'r fath heddwch yr ydych yn ei lefaru wrthy ch eich hunain ! gan ei fod yn eich gadel dan y perygl mwyaf, ag yr un pryd yn ddideimlad o honaw. i y-

mado yn y fath gau heddwch a fydd cich di-
nystr Tragwyddol Oh ! gyfieillion ystyriwch
gan hynny par hudolieth yr ydych dano ? mae
digofaint Duw digllon yn aros arnoch, a mell-
dithion ei gyfraith dorredig yn crogi uwch eich
penneu Euog, ac yr yr ydych yn ddarostyn-
giedig i lidiawgwydd ei gyfiawnder, ag etto
rych yn gwaeddi heddwch heddwch. tra
mae holl nerthoedd nefoedd a Daear mewn
rhyfel a chwi, ac mewn munud y gallwch gael
eich taflu ir poenwr : ag yna y cewch drist a
thragwyddol brofiad or bygythiad ofnadwy
hwnw, “ nid oes heddwch medd fy Nuw ir
“ annuwiol.”

Ha wyr, frodur, beth addywedwch chwi
wrth y pethau hyn ? a ydynt yn wir ai nid y-
dynt, os ydynt wir, pa ham nach Cynhyrfir
ganddynt ; ag os ydych yn meddwl nad ydynt
pa ham yr ydych yn proffesu y Grefydd gri-
stianogol ? pa ham yr ydych yn dyfod i dy
Dduw i ddisgwyl wrth ei ordinhadau ? eich
ymddangosiad yma fydd yn eich gosod ymhlith
proffeswyr, ag os ydych yn cynal i fynu ffurf
yn unig heb rym duwioldeb, mae genif yw'ch
yn yr ail lle air o argyhoeddiad.

Fe gyfododd yn y dyddie diweddaf hyn
watwarwyr yn gwadu a diystyru y golwg o
jehydwrieth Duw. a bod drwy hynny wedi
parotoi i farw mewn Tangnheddyf. Fe alle
fod rhai o honynt yma yn ein plith y dydd
hwn, y thai a wawdiant bob bywiol a phrofiadol
grefydd. Ac os oes myfi a fynwn ofyn iddynt
onid

onid
oddi
xi.
“ rh
“ ho
yr o
thr
oni o
gyd
“ ef
wneu
redu
mae'
maen
wedy
ac yn
dal e
hwy a
a dor
fant e
gyfod
ddau
oedd
Dduw
rhai y
ac ma
y rhai
llawn
biwch
a dyr
addew
saif, p

onid yw yr Scrythur yn addaw gwaredigaeth oddiwrth ofn Angeu onid yw scrifenedig *Heb. xi. 15.* “ Ddyfod Crist iw gwaredu hwy y “ rhai drwy ofn marwolaeth oeddynt dros ei “ holl fywyd mewn caethiwed,” daliwch fulw, yr oeddynt yn gaeth gan ofn marwolaeth, eithr Crist a ddaeth yw gwaredu hwynt. Ac oni chyrhaeddodd ef y diben y daetheu oi blegyd? do yn ddiau, “ mi gwplheais (medd “ ef wrth ei Dâd) y gwaith a roddais i mi yw wneuthur,” yn awr rhan or gwaith oedd gwaredu ei bobol oddiwrth ofn marwolaeth; fel y mae'r gwaith wedi ei orphen, yn ganlynol maent wedi ei gwaredu. Ac maent yn dywedyd ei bod; maent yn ei dyftiolaethu ef, ac yn rhoddi tyftiolaeth Eglur ficcir a diddadal ei bod wedi gorchfygu pob ofn Angeu: hwy a gyftyddiwyd, a boenwyd, a labyddiwyd a dorrwyd a llif, a ddirdynwyd, a wrthodasant ei harbed am ei bod yn ficcir y caent adgyfodiad gwell. Ac or rhai hyn nid oeddynt ddau neu dri. Eithr ardderchog lu, ie, lluoedd nad alleu neb ei rhifo, a chlod a fo i Dduw, mae'r lluoedd yn chwanegu. Mae rhai yn ymado beunydd mewn Tangnheddyf ac mae cannoedd, ie miloedd yn awr yn fyw, y rhai fydd yn disgwil am ei hymadawiad mewn llawn obaith. anfarwoldeb; a phaham y tybiwch y caent ei cwilyddio am ei gobaith? a dŷr Crist ei air, a ddichon ef fod yn fŷr oi addewid? na ddichon, ei air ai addewid ef a faif, pan â'r nef ar ddaiar heibio, ac na cheir

ei llê hwynt mwyach, fe fydd gan yr Arglwydd Dystion athrawieth fy nhestun megis Mr. *Hervey*, y rhai a ymadawant ar bywyd hwn yn orfoleddus mewn ffydd.

Yn Erbyn y gwirionedd eglur hyn, pa beth a allwch chwi ei wrthddywedyd ? maent wedi ei sylfaenu ar gadarn addewidion y sgrythyreu, y rhai a gyflawnwyd mewn gwirionedd y dydd hwn ag nid allwch gael lle i wrthwynebu ei hawdurdod. Oddieithr ichwi redeg i eithaf annuwiaeth, a gwadu awdurdod y sgrythyrau; ac os oes neb o honoch wedi cyrhaeddyd i'r radd hon, nid ymrefymaf fi achwi mwy yn bresenol, bydded i'r dydd ei ddangos ef; os na wna marwolaeth, barn ai gwna bydd rhaid ichwi gael eich barnu wrth y llyfyr yr ydych yn ei wrthnebu, a chan y barnwr hwnw yr ydych yn ei ddiystyru ag yn ei ddirmygu. O na baech yn cael eich argyhoeddi och camfyriad, cyn ei bod yn rhy hwyr, Duw a agorro eich llygaid i ganfod eich Euogrwydd, ach perigl, ag i lefain am Drugaredd gyda rhai hynny fydd yn dyfal ymosfun am gyffurus brofiad o athrawieth fy nhestun. i ba rai mae genyf, yn y tdrydydd lle air o gyfur.

Fe ddichon fod llawer yma yn bresenol, y rhai fydd yn teimlo colun Angeu yn ei cydwybodeu euog, ac am hynny yn dymuno a hiraethu am gael ei gwaredu oddiwrth ofn a grym marwolaeth. Fy mrodur, v mae gwa redwr gogoneddus, yr hwn yn ei berfon un a orchfygodd farwolaeth. ar hwn oedu a

nerth

marw
thur
allall
Holi
riado
nag y
yn gy
fieu,
ddir
drwy
theu
caria
pob
pob a
ef ac
gosod
durie
calon
ei rha
wydd
nag a
ai ma
gis p
maen
Gv
oedd
raill.
o her
heilw
Felly
ddyg
ei hu

marwolaeth ganddo : ac a ddichon eich gwneuthur chwitheu yn orhfygwyr. mae ef yn ollallalluog, canys efe yw yr Arglwydd Dduw Holllluog, ac mae efe yn dra-thosturiol a chariadol jachawdwr, yr hwn fydd barotach i roddi nag ydychchwi i ofyn ac i geisio ei gymorth, ac yn gymaint ai fod wedi dangos ichwi eich eifieu, ceisiwch a chwi a gewch, gofynwch a rhoddir ichwi. Yr ydych yn ceisio meddwch, ond drwy lawer o amheuron ag ofnau : am ba bethau yr ydych yn ammau ? am allu Crist ? ai cariad Crist ? fe addichon eich gwaredu. Mae pob peth yn bosibl iddo ef, o herwydd fod pob awdurdod yn y nefoedd ar ddaiar yn ei law ef ac y mae ef yn Dduw y cariad, fe a ddangosodd ei gariad ai drugaredd i'r penna o bechaduried, ac a dywalltodd ei gariad ar léd yn ei caloneu hwy. Fe roddes iddynt ffydd i weled ei rhan ynddo ef ; ag yna y maent yn ddedwydd yn byw neu yn marw : canys pa un bynag ai byw maent, maen't yn byw i'r Arglwydd ai marw, maen't yn marw i'r Arglwydd, megis pa'r un bynag ai byw ai marw Wnânt, maen't yn Eiddo yr Arglwydd.

Gwir yw, meddwch rwyf yn credu mai hyn oedd cyflwr dedwydd Mr. *Hervey*, a llawer eraill. Eithr rwyf yn llawn amheuron ag ofneu o herwydd fy mod i y fath greadur truenus anheilwng, nad yw yn haeddu dim trugaredd Felly nid oeddynt hwythau chwaith. Nid ymddygodd Duw tu ag attynt ar sail ei haeddiant ei hunain : yr hyn a roddodd efe iddynt, ydoedd

doedd ei rad rodd, yn deilliaw oddiwrth olud ei anfeidiol gariad. Dyna'r modd y mae efe yn cyfranu ei jechydwriaeth, yr holl fendithion o honaw ydynt yn rhad, mor rhad i'r naill bechadur a'r llall. Nid oes neb yn cael eu cauad allan o herwydd maint eu pechodau; *Paul* a gafodd drugaredd, ac ni wrthodir neb am eu haneilyngdod: fe a faddeuwyd i *Fair Fagdalen*, a pha-ham nad i chwithau? Canys mae holl ddoniau Duw yn deilliaw o râd râs, ac fe ai rhoddir i bechaduried anheilwng, ag os ydwyti un o honynt, yr wyt yn wrthddrych cymwys i dderbyn bendithion rhad râs, a theimlad o'th anheilyngdod a ddylau dy annog yn fwy difrifol i ofyn, ond nid yw ddim rhwystyr iti dderbyn holl fendithion yr jechydwrieth: canys mae Iesu Grist yn dywedyd "iddo ddyfod i geisio ag i gadw y rhai colledig" y cyfryw bechaduriaid colledig ag ydych chi.

Fel hyn y gwelwch pa'r annogaeth fydd genych i gredu yn Nyw. Mae genych ei air a'i addewyd i bwyso arno: mae genych dystiolaeth pobl Dduw yn mynegu ei bod unwaith, fel chwithau yn ofni Angeu, eithr yn awr Crist a gymerodd ymaith eu hofn oddiwrthynt, hwy a welsant jechydwrieth Duw, ag a wyddent drwy ffydd, fod yr holl fendithion o honi wedi eu roddi iddynt yn rhad Ynghrist Iesu: am hynny maen't wedi eu paratoi i farw. A bydded i fawr drugaredd Duw ddwyn pob un o honoch i'r dedwyd gyflwr hwnw; ac i'r rhai hynny fydd eisoes yn feddianol o honaw y rhoddaf y pedwerydd hyfforddiad.

Fy

Fy
chwi y
wardw
a rodd
oni a
ghofiw
ddoch
dych y
rieth o
franwr
fantaid
Rhodd
megis
rwch f
agos i
yn dd
chwi n
eithr a
nyddo
dda he
fodrae
rod, i
Hyn o
a bydd
i ddiw
aidd a
byddo
gariad
tod ei
fyddw
Ystyri
fiaith

Fy ghyfeillion a'm brodyr Cristianogol, y
 chwi y rhai a welfoch jechydwrieth Duw, ag a
 waredwyd oddiwrth ofn marwolaeth; pa beth
 a roddwch chwi i'r Arglwydd am yr holl ddai-
 oni a wnaeth efe erddoch? gobeithio nad an-
 ghofiwch y pethau mawrion a wnaeth efe er-
 ddoch yn barod; a'r pethau mwy yr rhai yr y-
 dych yn disgwyl am danynt; bydded i ysty-
 rieth o hyn eich cymell i garu eich dwyfol gy-
 franwr, ac i'w wafaneuthu ef yn ddiofn ymhob
 fantaid ufudd-dod holl Ddyddiau eich bywyd.
 Rhoddwch dyftiolaeth o burdeb eich cariad,
 megis y mae yr Arglwydd yn gofyn, "os ce-
 rwch fi cedwch fy ngorchymynion, cedwch yn
 agos i'r Arglwydd yn ei ffyrdd." Rhodiwch
 yn ddyfal gyda mi yn fy ordinhadau. ac yna
 chwi nid yn unig a ddangoswch eich cariad,
 eithr a gynyddwch yn ddirfawr; ac fel y cy-
 nyddoch, eich dymuniad i ymddatod a gyny-
 dda hefyd: canys pan fo cariad Crist yn lly-
 fodraethu yn eich calon, chwi a fyddwch ba-
 rod, ie yn deisyfu ymddatod a bod gydag ef.
 Hyn oed dedwydd brofiad ein hanwyl Frawd;
 a bydded yr efiampal o honaw ef eich annog
 i ddiwyd ofal, a gwiliadwrieth yn eich sanct-
 aidd ag ysprydol rodiad tu a'r Nefoedd, fel y
 byddo'ch ffydd bob amser yn gweithio drwy
 gariad, megis yntef, Ystyriwch rasusau ag yf-
 tod ei fywyd, a mofynwch am yr unrhyw, na
 fyddwch yn fyr eithr ymegniwch i ragori arno.
 Ystyriwch ei farwolaeth. Cofiwch a ei ber-
 fiaith siccrwydd o ffydd y llefarodd efe yngylch
 ei

ei ran ynghrist, a pha dystiolaeth y roddes ef o honaw a gweddiwch ar fod eich ffydd mor gadarn ar eiddo yntef, yn yr amser hynny o fawr dreial ag uwchlaw pob peth nag anghosfych pa beth a'i cynhaliodd ef yn yn ei funudiau diweddaf; y clir a'r cyflawn olwg oedd ganddo ar ei ran yn jechydwrïeth Duw, "hyn, hyn, ebr ef, fydd i'm cynal, pan y mae Angeu yn neshau. O mor werthfawr yr ymddangosodd yr jechydwrïeth iddo, pan oedd Angeu yn ei gyfarfod yn arfog, ag heb ei golun. Ag a ymddangosodd yn fwy fwy gwerthfawr iddo, pan a y dywedodd gyda'r anadl diweddaf nad alleu marwolaeth niweidio heddwch Duw, yr hwn oedd yn llyfodraethu yn ei galon, y pryd hynny y cafodd efe yr jechydwrïeth yn werthfawr, nid rhaid i chwithau ofni frodyr na fydd hyn eich dedwyddol brofiad chwithau.

Duw a ddangosodd i chwi wybodaeth o'r jechydwrïeth trwy feddeuant o'ch pechodau, yr jechydwrïeth a gynydda yn fwy gwerthfawr. Pa'r fwya o brofiad a gyrhaeddoch drwy hyn o gariad Crist: mwya y cewch eich cynal dan ddioddefiadau yr bywyd hwn, ag eich paratoir erbyn poeneu Angeu, chwi a gewch gyfurus deimlad o gariad Crist yn eich cynorthwyo i lawenhau dan boeneu Angeu, canys pwy, a pha beth a wahana gredinwyr oddiwrth gariad Crist? Ai blinderau bywyd, neu boenen Angeu? Ai gorthrymder, neu ing, neu erlid, neu newyn, neu gleddyf? Nage. Yn hyn yr y'm yn fwy na chonwerwr! Oh ogoneddus filwriaeth

filwriaeth
nig yn
dynt y
diderf
wir fer
felly,
hwn a
mi eic
neu yr
ddim
weled
heb gy
wnaeth
ei weit
dâ we
neb o
bydd
yn dyn
vey, a
hwnw
gael e
uog y
wydd
ag yn
gwedd
Apollon
i Ddu
welau'
Eneidi
O c
lawr (y
redd a

silwriaeth yn hon y mae credinwyr, nid yn u-
 nig yn concwerio ei gelynion, eithr hefyd y-
 dynt yn derbyn iddynt ei hunain anrhaethol a
 diderfynol fendith. Ie angeu ei hun fydd yn
 wir fendith maent yn ei ddisgwyl, ac yn ei gael
 felly, ac yn fwy na choncwerwyr arno, drwy'r
 hwn ai carodd hwynt. Yn ddiweddas, rhaid
 i mi eich roddi mewn Cofadwrieth, na fydd ge-
 neu yr testyn, na'r hyn a lefarwyd arnynt o
 ddim budd heb fendith Duw. Nid allwn ni
 weled ei jechydwrieth, na theimlo ei grym,
 heb gymorth ei ras ef. Oddiwrtho ef yr hwn a
 wnaeth y cwawl drosom, y rhaid i'r cwawl gael
 ei weithio ynom; ac os oes dim argraphiadau
 dâ wedi ei weithio y dydd hwn ar galoneu
 neb o honoch, fe a wisg ymaith yn fuan, oni
 bydd iddo ef ei cynal ai cadarnhau. Os ydych
 yn dymuno yn bresenol, fyw bywyd Mr. *Her-*
vey, a marw ei farwolaeth ef. Y dymuniad
 hwnw a fydd yn an-effeithiol, oddieithr iddo
 gael ei ddwyn ymlaen gan weithrediad gall-
 uog yspriyd Duw. Efe fydd oll yn oll; o her-
 wydd pa-ham yr ydym bob amser, yn dechreu
 ag yn diweddu gwrandauiad y gair ynghyd ac
 gweddi, gan wybod mai er i *Paul* blannu ac
Apollos ddyfyrhau y bydd yn anfuddiol oddieithr
 i Dduw roddi yr cynydd. Ac oh na ddych-
 welau'r cwawl yw'ogoniant ef, a lleshad eich
 Eneidieu. i'r diben hynny gweddiwn.

O ollalluog a thrugarog Dduw Edrych i
 lawr (yn ufudd yr attolygwn itti) mewn Truga-
 redd ar y gyn'leidfa hon, a bendithia y geirieu

a glowson heddyw an clustau oddiallan. Gwna hwynt yn foddion i agor llygaid y deillion, y rhai na welsant erioed er diffyg o jechydwrieth, o Arglwydd goleua a chymorth hwy i ymofyn hyd oni chaffont faddeuant, a Thangnheddyf ynotti a bydd raslawn i'r rhai hynny fydd yn digwyl wrthit, cynorthwy hwynt i gredu, yn ol iddynt weled dy jechydwriaeth, y gallont ymado mewn Tangnheddyf. O Arglwydd Dduw Eglura hynny iddynt ; a chwanega yr dydd hwn at nifer y rhai ai gwelsant ag ai profasant, Ni a chwenychem dy ogoneddu am bob Cristion bywiol, y rhai a wyddant i bwy y credasant, ag ydynt eisoes wedi ei paratoi i 'mado mewn Tangnheddyf. Rydym yn rhoddi yr holl glod i olud dy râd râs. Ac yr ydym yn bendithio dy Enw o ran dy holl weision a ymadawfant ar bywyd hwn yn dy ffydd di ath gariad, gan attolyga arnat roddi ini ras i ddilyn ei siampleu da hwy, megis y dilynasant hwy Grist. Fel gyda hwy y byddom gyfrannogion oth deyrnas nefol. Caniadha hyn o Dad or mwyn Iesu Grist ein Harglwydd. i ba un gyda thi ar yspryd Glân, tri go-gyd berſonau yn un *Jebosa* bo yr anrhydedd ar gallu ar gogomiant ar fendith yn oes-oesodd *AMEN.*

T E R F Y N.

CH
H

D
Fe row
Nid rh
Os ydy
Yr uni
A'th gy
Mae'r

2. I
Gyda e
Efe a fa
A'r IES
Fe yfeur
Pan oed
Concwo
Pan oed

3. M
Dan bw
A chwe
Ai ddwy
Mi ai c
Pan aeth
A llen y
Pan oed

4. F
Wrth w
A ddaet
Ath god
Ffarwel
Mi â an
Mae fy
A'm hy

CHWECH O HYMNAU NEWYDDION

Hwy Edrychant ar yr bwn a Wanasant.

HYMN I.

DEffro fy Enaid côd yn fuan,
 Os wyt yn gruddfan dan dy glwy,
 Fe row'd dy bechod ar dy feichiau,
 Nid rhaid it ammeu ei Maddeu mwy,
 Os ydyw'r *Gyfraith* yn condemnio,
 Yr unig *Seilo* ith Safio fydd,
 A'th gyfiawnderau i gyd yn frattieu,
 Mae'r wisg oreu yn eiddo ffydd.

2. Mi wela yr oen ar fynudd *Seion*,
 Gyda ei luoedd gwedi ladd,
 Efe a faeddwyd i mi gael bywyd,
 A'r IESU, a row'd mewn isel radd,
 Fe yfeu'r afon fawr ei hunan,
 Pan oedd yn gruddfan ar ygroes,
 Concweriwyd Angeu ar ben *Calfarir*,
 Pan oedd yn dioddeu yr laddfa a'r loes.

3. Mi ai gwela yn chwfu'r gwaed tolchenog,
 Dan bwys fy mhechod Euog i,
 A chwedi hoelio ei draed ai ddwylo,
 Ai ddwyfron yno'n lliſo yn lli,
 Mi ai clywa'n dweud y gaîr gorphenwyd,
 Pan aeth ei Ysryd Uwch y Nen,
 A llen y *Demel* fawr yn rhwygo,
 Pan oedd efe'n gogwyddo ei Ben.

4. Fy enaid inneu aed yn ddryllieu
 Wrth weled clwyfeu croeseu CRIST,
 A ddaeth ith brynu ath waredu,
 Ath godi oth trueni trist,
 Ffarwel Eulynod a phob pechod,
 Mi â ar ol fy Mhriod hynod hael,
 Mae fy Nhangnhefedd hyd y Diwedd,
 A'm hymgeledd ynddo yw gael.

HYMN

H Y M N II.

Iesu Crist yr un ddoe a beiddiw, ac yn dragwyddol.

FY sail am jechydwriaeth yw dirgel arfaeth Duw,
A'i gariad mawr tragwyddol, can's anghyfn'widol
Rhagluniodd ef a galwodd, fe roddodd imi rās, [yw,
Danfonodd in Waredwr, pan o'wn mewn cyflwr cās.

Fe 'm galwodd wrth fy Enw, pan oeddwn farw fud,
A'i Ysryd fe 'm canllynodd cyhoeddodd i'm o hŷd
Fy mod mewn cyflwr gwaeledd, yn gorwedd yn fy
ngwaed [rhâd.
Fy Mhârdwn a ddatcuddiodd, fe ai rhoddodd imi 'n

A chwedi im i wrthgilio 'n wael a chilio yn ôl
Megis Mâb afradlon neu wās anffyddlon ffol
Acholli fy nhyfiolaeth ysywaeth cyflwr syn,
Mewn cariad yn ceryddu mae 'r Iesu Etto yr un.

Er cryfed Anghrediniaetn a rhyfig cath di rôl,
I'm harwain gyda 'r meirw, mae Grās im galw yo ôl,
Er Calon ddrwg lygredig sydd halogedig un,
Ai rās yn acnewyddu mae 'r Iesu Etto yr un.

Ei rās fy' im hargyhoeddi ei rās fy'n rhoddi yr hêdd
A'i rās ei hun i'm ceidw pan byddwi yn min y bêdd
A chwedi llawn orchfygu a rhoddi i fynn 'r ffun
Mewn cariad im coron caf weld yr Iesu yr un.

H Y M N III.

Mae yr Gnawd yn Erbyn yr Ysryd.

PA beth yw 'r llwyth o o gyndŷn gnawd,
Sy 'n cuddio rhyngwi am hanwyl frawd,
Trallodion bŷd a chwantau ffol,
Ei gŷd ai nerth i'm cadw yn ôl.

Mre anghrediniaeth gelŷn cās,
A'i ddwfnw rŷm am ddifa 'ngrās,
Gan fynŷch dcurn aflan dŷst,
Nad oes im hentaïd ran ynghrist.

Mae
Cenha
Yn ch
Ai dd

Er b
Yn gw
Gwir
Yw 'r

Efe
Efe y
Yr Al
Yw 'r

M
Ar le
Mae

Efe ai
O g
Fe ai
A'i

Efe y
Ai
Efe fy
Ai

Yr A
Syd
Ei H
Ai

Ni d
Or
Ai E
Syd

Mae

Mae llu o elynion yn gytun,
Cenhadon fatan aflan un,
Yn clwyfo fy Enaid truan trift,
Ai ddwyn o gwmni Iesu Crist.

Er bod gelynion creulon croes,
Yn gwneud i'm flinder lawer loes,
Gwir ymddiffyniad fy Enaid i,
Yw'r oen fu farw ar *Galfari*.

Efe yw 'm porth efe yw 'm pen,
Efe yw drws y Nefoedd Wen,
Yr *Alpha* a'r *Omega* i mi,
Yw'r Oen fu 'n gwaedu ar *Galfari*.

H Y M N IV.

Enaint tywalltedig yw dy Enw.

MAE Enw Crist i bawb oi faint;
Yn Enaint tywalltedig,
Ar lechau ei pur galoneu nhw,
Mae hwnw yn argraphedig.

Efe ai tynodd ai frauch oedd grêf,
O gaeth gadwyneu Satan,
Fe ai dygodd hwynt or Aipht i Ma's
A'i hynod rās ei hunan.

Efe yw awdwr rhoddwr hedd,
Ai gwir Dangnhefedd hēfyd,
Efe fy 'iw tywys ymhob man,
Ai Cynal ai lân yspyd.

Yr Archoffeiriad mawr yw ef,
Sydd yn y nef yn Eiriol,
Ei Hathro yw dysgu hwy Bob awr,
Ai Brenin Mawr Tragwyddol.

Ni ddygir un oddiarno ef,
Or rhai sydd Etholedig,
Ai Enw byth i bawb oi Saint,
Sydd Enaint tywalltedig.

H Y M N

H Y M N V.

Tywyfog heddwch.

Mum yn hir yn byw,
 Mewn anwybodaeth maith,
 Yn elŷn Mawr i Dduw,
 Wrth ddilyn pechod blaith,
*Mi wela wedd, fy nghymod fru, Duw Iesu cu, sydd
 D'wyfog hedd.*

Er dued oedd fy lliw,
 Yn canlyn pechod cās,
 Anfeidrol gariad Duw,
 A roddod imi rās. *Mi Wela, &c.*

Er maint fy mhechod daeth,
 A'm llygredigaeth llawn,
 Y Coelbreh imi a ddaeth,
 Mewn lleoedd hyfryd jawm. *Mi Wela, &c.*

Cyfododd Duw fi yn rhad,
 O lynn trueni trist,
 Fe 'm golchwyd yn y gwaed,
 O fynwes Iesu Crist. *Mi Wela, &c.*

Drwy ffydd rwy 'nawr yn byw,
 Ffarwel i cbwantau 'r cnawd,
 Heddychwyd fi a Duw,
 Ynghrist fy anwyl frawd.
*Mi wela wedd fy nghymod fru, Duw Iesu cun, sydd
 Dwyfog hedd.*

H Y M N VI.

A fu golledig ac a gafwyd.

PECHADUR colledig wy yn Wir,
 Pechadur cadweding drwy ffydd,
 Pechadur a rwymwyd yn hir,
 Pechadur a roddwyd yn rhydd,
 Pechadur a farnwyd yn goll,
 Pechadur a glir i drwy 'ne.

Pechadu
TrwyPechadu
Yn I
Pechadu
Pecha
Pechadu
Pecha
Ond gw
MaePechadu
Rwy
Wrth
Am g
Pan El
Caf g
Pwy da
A DrR w
John E
Gweith
danynt
Chwe,
chwe-
henwa
y drau

Pechadur. heb bechod wyf oll,
Trwy 'r Iesu fu farw yn fy lle.

Pechadur a syrthiodd yn drift,
Yn Lwynan Hên *Adda* fy Nhâd,
Pechadur gyfodwyd y nghrist,
Pechadur achubwyd yn rhad,
Pechadur oedd farw mewn un,
Sydd Pechadur gadd fywyd drwy 'r *Ail*,
Ond gwadu fy haeddiant fy hun,
Mae yn gryfach a siccrach fy sail.

Pechadur tylodaidd o rŷw,
Rwŷ 'n frenin ardderchog er hŷn,
Wrth Gardod rwŷ beunydd yn bŷw,
Am golud nid Adwaen un dŷn,
Pan Elwŷ drwy 'r *Afon* ddu faith,
Câf gyfran o drysor y Saint,
Pwy dafod-godidog o Jaith,
A Draeth a mor Enwog yw 'mraint.

D I W E DD.

R H Y B U DD.

Sydd **R**WYF yn bwriadu, (os caf gymorth fy nyhŷd-
Wladwyr,) i seithu y Llytyr hyonod o waith
John Buynian, a Elwir *Deddf a Grâs*, neu y *Cysamod*
Gweithredoedd, a'r *Cysamod Grâs*, anodau y rhai sydd
danynt wedi ei Egluro. Pris y Llyfur fydd swllt,
Chwe, cheiniog wrth i ddwyn yr Argraph-waig a
chwe-cheinog wrth i derbyn y llyfr; Dymunaf
henwau y rhai sydd Ewglyddar i'm cynorthwyo yn
y draul. *Eich gwahdaethur,*

J N H O M A S.

Y Llyfrau Cymraeg ac fydd ar werth gan Stafford
Prys Printiwr a Gwertbwr Llyfrau yn agos i
Farchnad y Garddwyr neu'r Green Market
yn y Mwythig.

Y Llyfr Gweddi Gyffredin yn gymwys i'r
llogell neu'r bocced.

Drych y prif Oesoedd gan y barchedig Mr.
Theo: Evans.

Y Nefawl Ganllaw, neu'r uniawn ffordd i Fyn-
wes *Abraham*, gan L. A. Gweinidog Eg-
lwys loegr.

Cas gan Gythraul, neu annodeth a bawb och-
elid myned i ymgynghori a deiseiniaid Bryd-
wyr na Chonfyrwyr.

N. B. Y mae yn yr argraffwysig ac a dd-
allan ar fyr y Llyfrau canlynol. hynny y
I. Dewisol Ganiadau yr oes hon, O gasgliad
Jones o Llangwm.

II. Help i ddarllain yr Ysgrythur Gyffeg
wedi ei gyffeirio allan o'r Holl ddyledsw
Dyn *Newydd*, gan y barchedig Mr. *Edw*
Wynne Gweinidog *Loegr.*

III. Ymbaratoad tu agat weddyddol a thrag-
wyddol Wynfyd y Nefoed neu Myfyrdod-
au ar bob dydd o'r wythnos.

IV. Myfyrdodau Fawiol i'r Cymmhwyso Er-
byn awr Angen. Byw i mi yw CRIST, a
marw fydd I. Canys eiddo'r Corph ddym-
chwelyd i'r dea ar etto mae'r Enaid yn
dychwelyd at Dduw hwn a'i rhoes.

ford
agos
ket

Mr

Fyn-
Eg-

och-
ryd

da

y

rag
rbo

Er-
a
ym-
yn